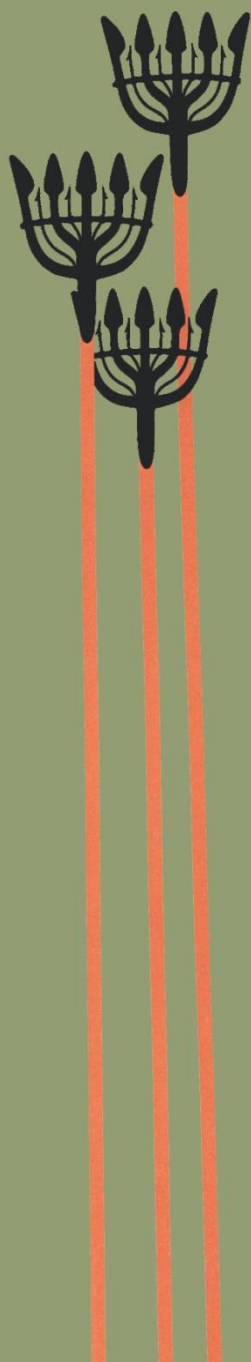

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2015:15

Sölve 23:3

Arkeologisk förundersökning

Arwo Pajusi

Rapport 2015:15

Sölve 23:3

Arkeologisk förundersökning 2013
Sölvesborgs socken
Sölvesborgs kommun
Blekinge län

Arwo Pajusi

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

www.blekingemuseum.se

© 2015 Blekinge museum

Omslagsfoto: Arwo Pajusi

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr i2014/00931, ©LMV 2015.

Arkeologisk förundersökning Sölve 23:3, Sölvesborg

Innehåll

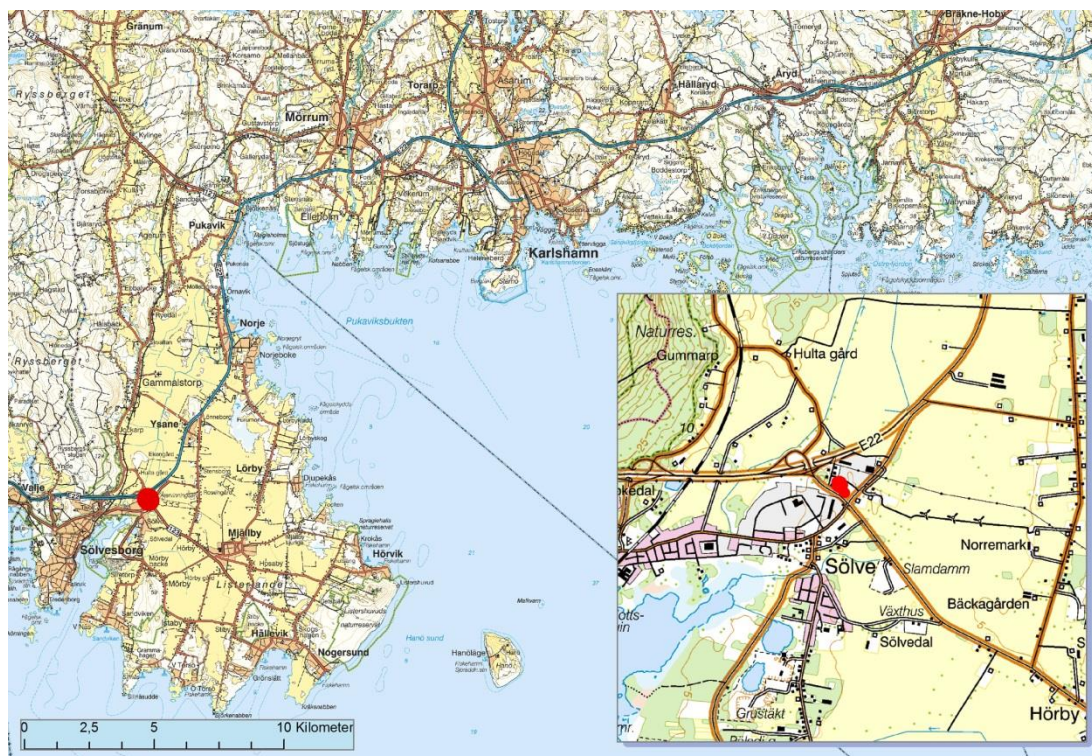
Inledning och bakgrund	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Fältarbetets genomförande	8
Resultat och måluppfyllelse	8
Referenser	14
Administrativa uppgifter	15
Bilagor	15
Schaktlista	15
Fyndlista	17
Vedartsanalys	18
Dateringar	20

Inledning och bakgrund

Inom fastigheten Sölve 23:3 framkom vid en utredning hösten 2012 förhistoriska boplatsspår i form av bl.a härdar, gropar och stolphål (Alering 2013). Inför stundande detaljplanläggning beslutade Länsstyrelsen att arkeologisk förundersökning skulle utföras. Man uppdrog åt Blekinge museum att genomföra förundersökningen (Lst Dnr 431-1313-13). Uppdraget syftade till att datera och avgränsa fornlämningen samt beskriva dess karaktär, sammansättning och komplexitet. Resultatet av förundersökningen skulle utgöra underlag för länsstyrelsens vidare hantering av ärendet.

Topografi och fornlämningsmiljö

Det flacka landskapet på Listerlandet har genom Östersjöns varierande vattennivåer, över tid genomgått stora förändringar. De naturgeografiska förutsättningarna har skapat en varierande jordmån som växlar från torv- och lerlager till sand, morän, och här finns även enstaka höjder med block och hållar. De högsta partierna ligger inom den östra halvan av det nuvarande företagsområdet. Med undantag av någon höjd sänker sig marken därifrån åt alla håll och marken brukas mestadels för odling.

Fig 1 Undersökningsområdets belägenhet.

Ett flertal förhistoriska boplatzlokaler finns i området, som utgjort ett naturligt kommunikationsstråk. Under historisk tid var Listerlandet en halvö och det aktuella förundersökningsområdet låg före sänkningen av sjön Vesan i en smal passage mellan Östersjön, Ryssberget och Vesans tidigare vattenområde.

Fältarbetets genomförande

Förundersökningens yta definierades mot bakgrund av resultatet från 2012 års utredning (Alering 2013). Det arkeologiska fältarbetet genomfördes under juli månad 2013, och avbaningen skedde med hjälp av grävmaskin. Den framschaktade ytan omfattade totalt ca 780 kvadratmeter, denna bestod av ett större område och två mindre schakt. Längden på de grävda schakten uppgick till 10 resp. 47 löpmeter, och bredden till 1,7 meter. Den större ytan var ca 35x12-20 meter (Fig 2). Metalldetektering utfördes kontinuerligt under schaktningsarbetet. Påträffade anläggningar rensades fram för hand. Alla schakt och arkeologiska kontexter mättes in med DGPS. Efter inmätningen undersöktes 100 % av anläggningarna. Undersökta anläggningar dokumenterades genom skalenliga ritningar, och övrig dokumentation skedde genom fotografering med digitalkamera. Insamling av jordprover skedde från utvalda anläggningar, och dessa prover floterades efter fältfasen. Vedartsanalys genomfördes av Vedlab i Glava. Ett säkerställt material sändes till ¹⁴C-datering, vilken utfördes av Ångströmlaboratoriet vid Uppsala universitet.

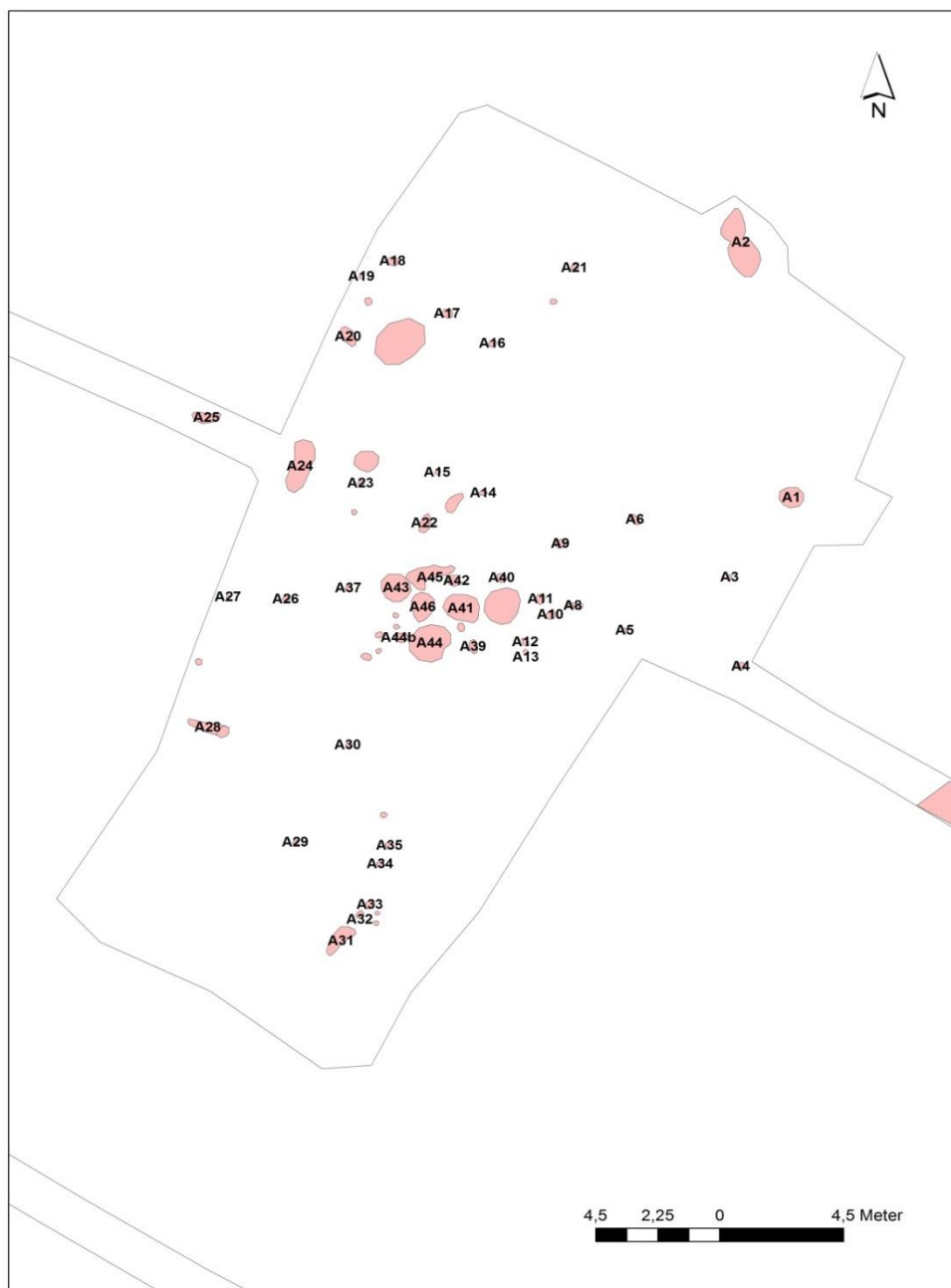
Resultat och måluppfyllelse

Matjordslagret hade en tjocklek mellan 0,1-0,4 meter, och undergrunden bestod mestadels av gulbrun sand med ställvisa inslag av morän.

Fig 2 *Plan över öppnade schakt.*

Fig 3 Anläggningarnas numrering

Exploateringsområdet föreföll överlag vara tämligen hårt åtgånget av sentida plöjning. Inom den avbanade, stora ytan i norr, avgränsades boplatsen i det att ett drygt 40-tal härdar, gropar och stolphål dokumenterades och undersöktes. Små rester av kulturlager alternativt en fyndförande, fossil odlingshorisont noterades ställvis direkt

ovanpå den anläggningsbemängda nivån. Ytterligare ett antal färgningar kunde avfärdas som varandes stenlyft. Inga uppenbara konstruktioner kunde iakttas i samband med fältfasen. Totalt undersöktes fem härdar, 19 stolphål samt en ränna. Av de 18 groparna, kunde tio tolkas som stenlyft i samband med att de undersöktes.

Fig 4 Del av undersökningsområdet. Foto mot N.

Fyndmaterialet bestod av 31stycken keramikfragment med en totalvikt på 30 gram. De var av allmän förhistorisk karaktär. Vidare tillvaratogs nio avslag liksom ett spånfragment av Kristianstadflinta, samt en del av en malstensliggare.

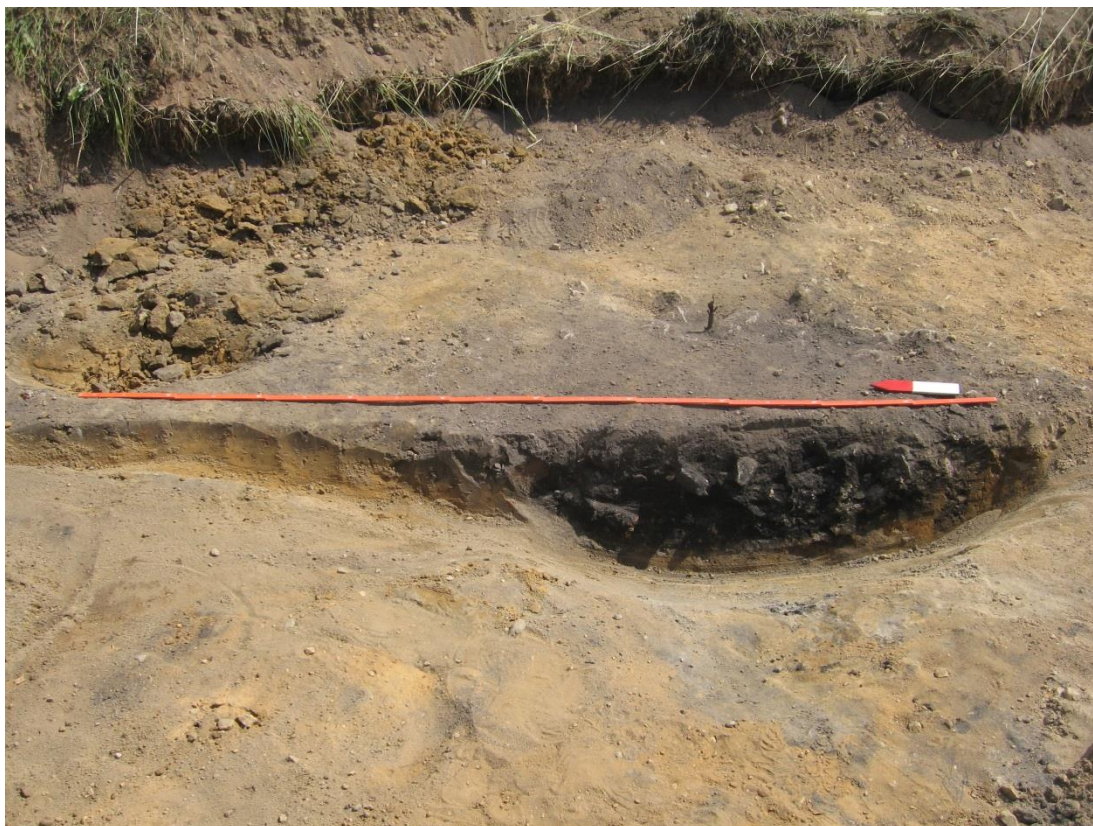
Fig 5 Anläggning 1. Foto mot NNO.

Två kolprover, från A 1 och A 2, sändes till Vedlab för vedartsanalys (bilaga 1). Från härden (A1) bestod provet av björk. Från kokgropen (A2) var det al i alla kolfragment. Efter vedartsanalys sändes detta material för ¹⁴C-datering (bilaga 2). Dateringarna synes vara spretiga. Härden ges en datering till tiden runt 650 e. Kr, alltså kring slutet av Folkvandringstid och början av Vendeltid. Kokgropens datering kan placeras kring 805 f. Kr och yngre Bronsålder.

¹⁴C Sölve 23:3

Lab nr	¹⁴ C år BP	Anl/Lager	Anl typ	Material	δ13C ‰	Kal 1σ	Kal 2σ
Ua-47623	1370±31	Anl 1	Härd	Träkol: björk	-26,0	640-675AD	600-690AD 750-770 AD
Ua-47624	2624±30	Anl 2	Kokgrop	Träkol: al	-23,7	815-785BC	835-770BC

Fig 6. Dateringar.

Fig 7. *Anläggning 2. Foto mot NO.*

Den kulturhistoriska tolkningen är att området har varit i bruk under brons- o järnålder. Om det är under delar av tiden eller under lång kontinuitet är det svårt att säga. Fyndmaterialets dateringar sammanfaller delvis med gjorda ^{14}C dateringar. Den mindre mängd flintmaterial som framkom, kan ges en översiktlig datering till sten- och eventuellt bronsålder. Mer precist går det inte att nå. Som ovan anført, ges även keramiken en allmän förhistorisk datering, och då troligtvis bronsålder och äldre järnålder.

Undersökningens resultat stämmer väl in med de tidigare arkeologiska undersökningar som genomförts inom närområdet från 1970-tal fram till det tidiga 1990-talet, och som bl.a. berörde RAÄ 43 samt RAÄ 52. Dessa äldre undersökningar är oftast rapporterade som korta redogörelser eller slutredovisningsblanketter, varför den exakta utbredningen av områdena ofta är otydlig (ex. Björkquist & Persson 1979, Björkquist 1992 a, Jardbrink 1995). Gemensamt för dessa undersökningar är att det framkommit slagen flinta samt flintredskap som generellt dateras till sten- och eventuellt bronsålder. Den funna keramiken ges då en datering till yngre brons-/äldre järnålder (Alering 2013).

Sammanfattningsvis har kunskapsläget kring området förbättrats. Förundersökningen av det nu aktuella områdets lämningar gav ytterligare bidrag till bilden av bosättningsmönster och val av boplatser inom Vesanområdet. Förfrågningsunderlaget påtalade att förundersökningen, att om möjligt, skulle fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, datering, omfattning sammansättning samt komplexitet. Målen för den aktuella förundersökningen bedöms av Blekinge museum som uppfyllda. I och med detta bedöms den vetenskapliga kunskapen av exploateringsytans fornlämningar vara fullgod. Därför förordas inga vidare arkeologiska åtgärder.

Ändrade utbredningar för berörda fornlämningar har anmälts till FMIS. Beslut om fortsatta antikvariska åtgärder och dessas omfattning för de berörda lämningarna fattas av Länsstyrelsen.

Referenser

Alering, Å. 2013. Arkeologisk utredning inom Sölve företagsområde. Blekinge museum rapport 2013:5.

Björkquist, K-A. & Persson, T. 1979. Anmälan av utförd arkeologisk undersökning rörande Sölve 15:1, Sölvesborg socken och kommun, Blekinge. Typ: särskild arkeologisk undersökning.

Björkquist, K-A. 1990 a. Anmälan av utförd arkeologisk undersökning rörande avstyckning från Sölve 5:49, Sölvesborg socken och kommun, Blekinge. Typ: Förundersökning

Jardbrink, M. 1995. Undersökning av mesolitiska boplatslämningar inom Sölve 3:4 Sölvesborg sn, Blekinge. Blekinge läns museum rapport 1995.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-1313-13, 2013-05-27
Blekinge museum dnr: BM2013-331
Undersökningstid: 2013-07-09 – 2013-07-12
Personal: Arwo Pajusi, Mikael Henriksson
Läge: 62E 1hS
Koordinatsystem: SWEREF 99TM.
Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x: 620 7372 y: 479848
Dokumentation: Mätdata samt digitala fotografier förvaras i Blekinge museum.
Fynd: BM 28729:1-26
Kartanvändning: Ärende nr i2014/00931, ©LMV 2015.
Rapport granskad av Mikael Henriksson

Karlskrona 2015-10-21 Arwo Pajusi

Bilagor

Schaktlista

Sölve 23:3 FU

Schakt nr	1
Topografiskt läge	Flack betesmark, tidigare åker.
Längd (m)	10
Bredd (m)	1,7
Lager	0,2-0,4 m tjockt lager med matjord.
Undergrund	Gulbrun samt med moräninslag.
Anläggningar	-
Fynd	-
Övrigt	Två stenlyft

Schakt nr	2
Topografiskt läge	Flack betesmark, tidigare åker.
Längd (m)	47
Bredd (m)	1,7

Lager	0,2-0,3 m tjockt lager med matjord.
Undergrund	Gulbrun samt med moräninslag.
Anläggningar	
Fynd	
Övrigt	

Schakt nr	3
Topografiskt läge	Flack betesmark, tidigare åker.
Längd (m)	35
Bredd (m)	12-20
Lager	0,1-0,3 m tjockt lager med matjord.
Undergrund	Gulbrun samt med moräninslag.
Anläggningar	Se anläggningslista.
Fynd	Se fyndtabell.
Övrigt	

Fyndlista

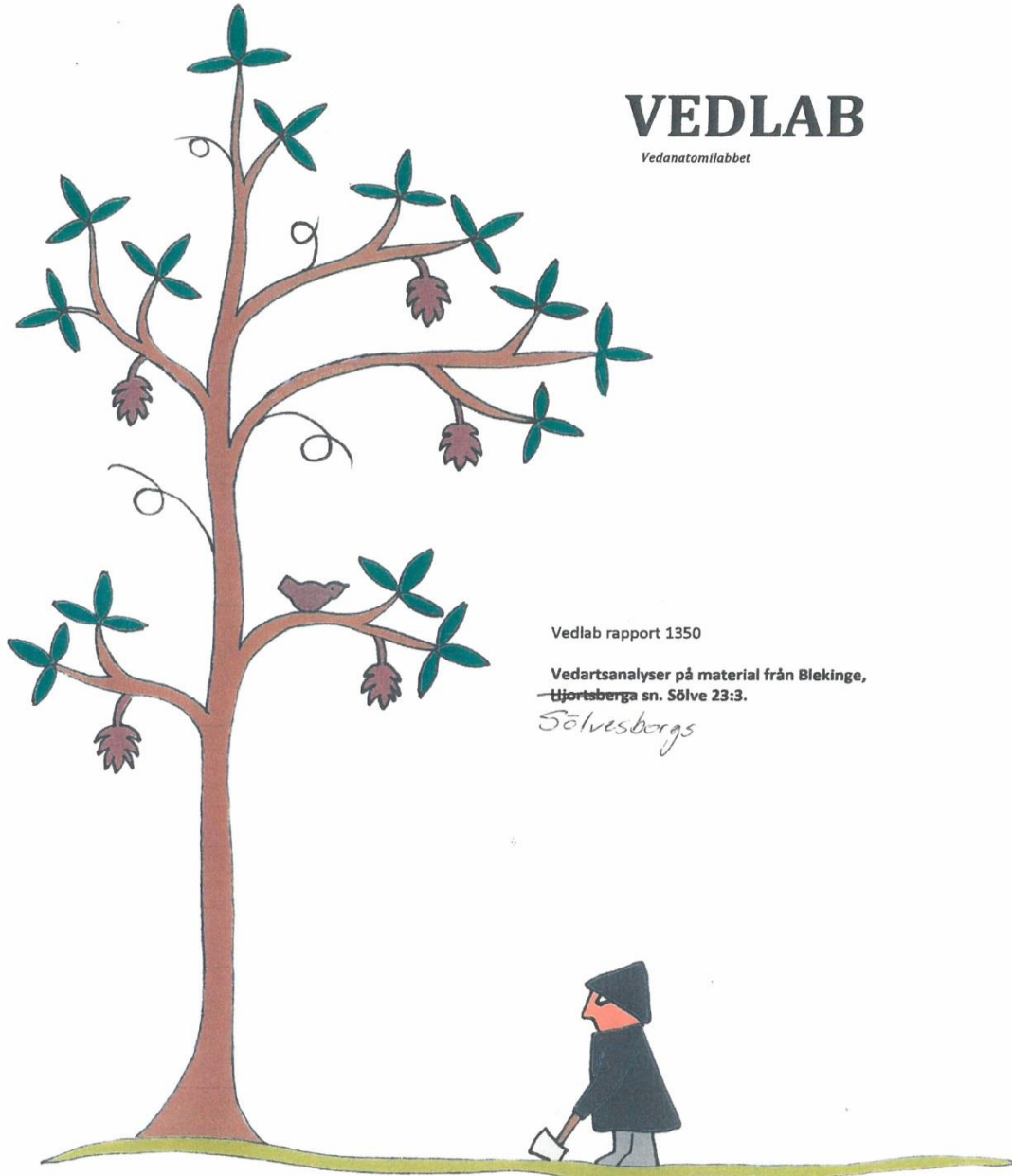
BM 28729:1-26

F N R	I D	KONTEXT	SAKORD	MATERI AL	VIKT (G)	AN- TAL	FYND- STATUS	ANMÄRKNING
1		Renslager (NÖ)	Avslag	Flinta	1	1		
2		Renslager	Keramik- skärvor	Keramik	2	5	Fragment	
3		Renslager	Avslag	Flinta	1	1		
4		Renslager	Keramik- skärva	Keramik	3	1	Fragment	
5		Renslager	Keramik- skärvor	Keramik	7	3	Fragment	
6		Renslager	Avslag	Flinta	1	1		
7		Renslager	Keramik- skärva	Keramik	<1	1	Fragment	
8		Renslager	Avslag	Flinta	1	1		
9		Renslager	Keramik- skärva	Keramik	<1	1	Fragment	
10		Renslager	Keramik- skärva	Keramik	<1	1	Fragment	
11		Renslager	Keramik- skärva	Keramik	2	1	Fragment	
12		Renslager	Lerkli- ning?	Bränd lera	10	1		Inblandning av sand, sten
13		Renslager	Avslag	Flinta	3	1		
14		Renslager	Keramik- skärvor	Keramik	2	5	Fragment	
15		Anläggning 24	Keramik- skärvor	Keramik	1	2	Fragment	
16		Anläggning 25. Rensfynd	Lerkli- ning?	Br/obrän d lera	29	1		Inblandning av sand, sten
17		Intill anläggning 35. Rensfynd	Keramik- skärvor	Keramik	4	8	Fragment	
18		Intill anläggning 35. Rensfynd	Keramik- skärva	Keramik	1	1	Fragment	
19		Intill anläggning 36. Rensfynd	Keramik- skärvor	Keramik	<1	2		
20		Intill/norr om Härd 41	Avslag	Flinta	30	1		
21		Kokgrop. Rens- fynd	Keramik- skärva	Keramik	3	1	Fragment	
22		Kokgrop. Rens- fynd	Avslag	Flinta	4	1		
23		Intill stenlyft	Keramik- skärva	Keramik	<1	1	Fragment	
24		Intill stenlyft	Avslag	Flinta	<1	1		
25		Dumphögsfynd	Avslag	Flinta	2	1		
26		Lager (fram- rensat)	Underlig- gare	Bergart	>200 0	1		Del av malsten

Vedartsanalys

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 1350

Vedartsanalyser på material från Blekinge,
Hjortsberga sn. Sölve 23:3.

Sölvesborgs

Adress:
Kattås
670 20 GLAVA

Telefon:
0570/420 29
E-post: vedlab@telia.com

Bankgiro:
5713-0460
www.vedlab.se

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanalytisklaboratoriet

Vedlab rapport 1350

2013-10-03

Vedartsanalyser på material från Blekinge, ^{Sölvesborg} Hjortsberga sn. Sölve 23:3.

Uppdragsgivare: Arwo Pajusi/Blekinge Museum

Arbetet omfattar två kolprover från en förundersökning utanför Sölvesborg. De två proverna kommer från eldstäder och innehåller kol från al och björk. Både al och björk har högt energivärde, brinner lugnt och bildar mycket glöd. Glöd var ofta mer attraktivt och användbart än snabbt brinnande eld med lågor. Båda proverna bör ge tillförlitliga dateringar.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
1		Härd	1,6g	0,8g 15 bitar	Björk 15 bitar	Björk (kvist) 85mg	
2		Kokgrop	0,9g	0,9g 9 bitar	Al 9 bitar	Al 111mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Kattås
670 20 GLAVA
Tfn: 0570/420 29
E-post: vedlab@telia.com
www.vedlab.se

De här trädslagen förekommer i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Al Gråal Klibbal	<i>Alnus sp.</i> <i>Alnus incana</i> <i>Alnus glutinosa</i>	120 år	Klibbalen är starkt knuten till vattendrag. Gråalen är mer anpassningsbar	Motståndskraftigt mot fukt. Brinner lugnt och ger mycket glöd.	Klibbalen kom söderifrån ca 5000 f.Kr. Gråalen vandrar in norrifrån ett par tusen år senare
Björk Glasbjörk Vårthbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula pubescens</i> <i>Betula pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårthbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepal, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mørk E. Vedanatomi 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskta vedprover.

Dateringar

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2014-01-10

Arwo Pajusi
Blekinge museum
Borgmästareg. 21
371 35 KARLSKRONA

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possner

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possner@Angstrom.uu.se

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Sölve 23:3, Hjortsberga, och Kämpaslätten, Sölvesborg, Blekinge.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

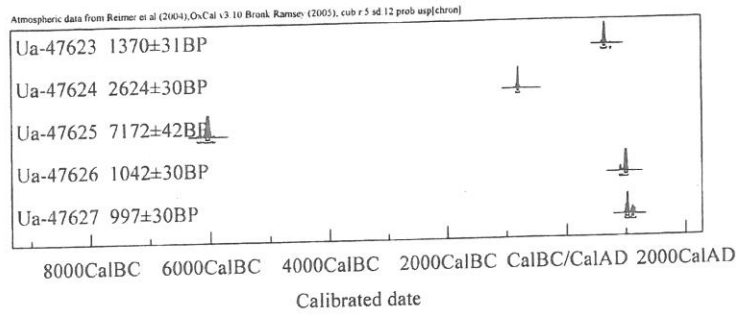
Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

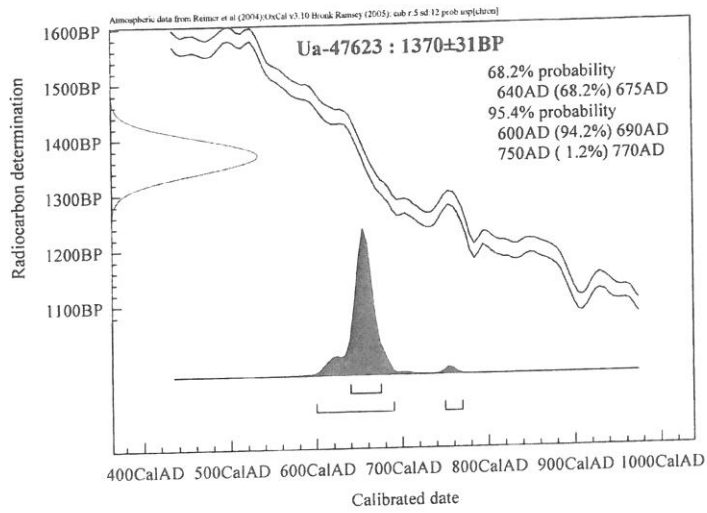
RESULTAT

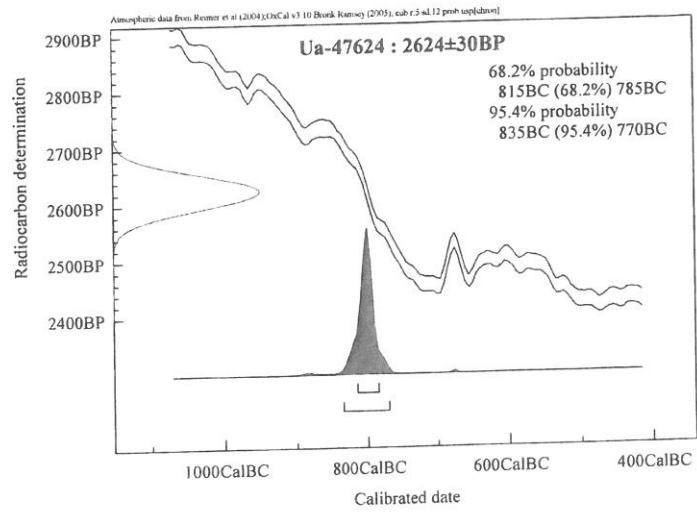
Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ VPDB}$	^{14}C age BP
Sölve 23:3			
Ua-47623	A1, Härd	-26,0	1 370 $\pm$ 31
Ua-47624	A2, Kokgrop	-23,7	2 624 $\pm$ 30
Kämpaslätten			
Ua-47625	A7, Grop/härd	-23,5	7 172 $\pm$ 42
Ua-47626	AG 312, Kolningsgrop	-25,8	1 042 $\pm$ 30
Ua-47627	AG 388, Kolningsgrop	-26,0	997 $\pm$ 30

Med vänlig hälsning

Göran Possner/ Elisabet Pettersson

Rapportserie 2015

Blekinge museum

- 2015:1 **Lösens kyrka arkeologisk förundersökning.** Lösens sn, Karlskrona kommun
- 2015:2 **Översyn, omkonservering och gallring av metaller ur Blekinge museums arkeologiska samling.** Intern rapport
- 2015:3 **Snarket, Hallarum 17:1 Arkeologisk undersökning 1998.** Jämjö socken, Karlskrona kommun
- 2015:4 **Hästholmen 1:67. Arkeologisk efterundersökning.** Torhamns socken, Karlskrona kommun
- 2015:5 **Fornlämning 55:1 Skavet, Inlängan s:1. Arkeologisk undersökning 1989 av skadad hustomtning.** Torhamns socken, Karlskrona kommun
- 2015:6 **Väg 27 förbi Backaryd till Hallabro. Särskild utredning steg 1.** Backaryd och Öljuhult socknar, Ronneby kommun
- 2015:7 **VA-ledning Hosaby.** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun
- 2015:8 **Nedläggande av fiberkabel på Torhamnslandet. SU-antikvarisk kontroll.** Jämjö socken, Karlskrona kommun
- 2015:9 **Stiby 28:1. Arkeologisk förundersökning.** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun
- 2015:10 **Trummenäs. Arkeologisk förundersökning.** Ramdala socken, Karlskrona kommun
- 2015:11 **Siretorp 3:2 Arkeologisk förundersökning.** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun
- 2015:12 **Kristianopel 10:49 Västergatan, FU och SU.** Kristianopels socken, Karlskrona kommun
- 2015:13 **Efterundersökning Västra Vång 2012 Johannishus 1:2.** Hjortsberga socken, Ronneby kommun
- 2015:14 **Skadebesiktning av Kristianopels befästningsverk,** Kristianopels socken, Karlskrona kommun
- 2015:15 **Sölve 23:3 Arkeologisk förundersökning.** Sölvesborgs socken, Sölvesborgs kommun
- 2015:16 **Fysiska åtgärder på milstenar i Blekinge 2015.** Backaryd-, Jämjö-, Kristianopel-, Ronneby-, Rödeby- och Öljuhult socken. Ronneby och Karlskrona kommun